

Lausuntoyhteenveto luonnoksesta kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.

Johdanto

Sisäministeriössä on valmistelussa luonnos hallituksen esitykseksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (SM014:00/2025). Esityksen tarkoituksena on varmistaa, että kansainvälistä suojelua hakevalle, tilapäistä suojelua saavalle ja ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntaa, myönnettävän vastaanottorahan perusosan määrä ja ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle myönnettävän käyttörahan määrä pysyvät väliaikaisella lailla säädetyllä tasolla. Tarkoituksena on myös pitää voimassa perustuslakivaliokunnan edellyttämä täydentävää vastaanottorahaa koskevan sääntelyn selvennys. Vastaanotto- ja käyttörahaa koskevat pysyvät lakimuutokset valmistellaan EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen kansallista täytäntöönpanoa koskevan lainsäädäntöhankkeen (SM032:00/2024) aikana. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan 12.6.2026.

Esityksessä ehdotettu voimaantulosäännöksen muutos olisi voimassa 11.6.2026 asti.

Hallituksen esitysluonnoksen lausuntopyyntö oli esillä lausuntopalvelut.fi-sivustolla ajalla 11.6.-24.7.2025. Sisäministeriö pyysi lausuntoa 45 toimijalta. Lisäksi lausuntopyyntö välitettiin Maahanmuuttoviraston kautta toiminnassa oleville vastaanottokeskuksille ja ryhmäkodeille. Myös muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa lausunto Lausuntopalvelu.fi-palvelussa.

Lausuntoja annettiin määräajassa yhteensä 25 kappaletta. Lausuntonsa esityksestä antoivat oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Maahanmuuttovirasto, Joutsenon vastaanottokeskus Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, Kansaneläkelaitos, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, Helsingin kaupunki, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Uudenmaan ELY-keskus, Lastensuojelun keskusliitto, Pelastakaa lapset ry, Suomen Punainen Risti, Pakolaisneuvonta ry, Amnesty International Suomen osasto, UNHCR ja ETU – edustajat turvapaikanhakijalapsille ry. UNHCR:n pohjoismaiden toimisto toimitti asiasta erillisen kirjeen sisäministerille. Lisäksi eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, poliisihallitus, suojelupoliisi, Helsingin hallinto-oikeus ja Suomen Kuntaliitto ry ilmoittivat, että heillä ei ole lausuttavaa tai he eivät anna asiassa lausuntoa.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat, mukaan lukien lausuntopyyntö, lausunnot ja tämä lausuntoyhteenveto ovat luettavissa sisäministeriön verkkosivuilla (SM014:00/2025).

Lausunnot

Suurin osa lausunnonantajista suhtautui esitykseen kriittisesti. Lausuntopalautteen mukaan esityksessä esiin tuodut vaikutukset indikoivat sitä, että vastaanottorahan taso ei riitä turvamaan perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaista ihmisarvoisen elämän edellyttämää välttämätöntä

Sisäministeriö Inrikesministeriet

toimeentuloa ja huolenpitoa. Esityksessä esiin nostetuilla jo esiin tulleilla kielteisillä vaikutuksilla ei myöskään nähty olleen vaikutusta vastaanottorahan alentamisen jatkamiseen.

Esityksen tavoitteet ja perustelu

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Amnesty esittävät, että esityksen tavoitteita tulisi täydentää lakiehdotuksen pääasiallisilla yhteiskunnallisilla ja muilla tavoitteilla.

Maahanmuuttovirasto katsoo, että esityksessä voitaisiin paremmin perustella alentamisen jatkamista, ottaen huomioon nyt tiedossa olevat alentamisen kokonaisvaikutukset, kuten vastaanottokeskusten merkittävästi lisääntyneen työmäärän sekä täydentävän vastaanottorahan kasvaneet menot. **Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto** toteaa, että jos vastaanottorahan pienentämisen jatkoesityksen perusteluna käytetään vastaanottoprosessin lyhyttä kestoa, tulisi esitykseen sisältyä tarkempi arvio siitä, miten turvapaikkamenettelyn kesto on onnistuttu tehostamaan ja mitkä ovat tällä hetkellä keskimääräiset oleskeluajat vastaanottokeskuksessa.

Välttämätön toimeentulo ja huolenpito

Oikeusministeriö korostaa lausunnossaan perustuslain 19 §:n merkitystä ja edellyttää sen varmistamista, että vastaanottorahaa koskeva sääntely ja sääntelyn soveltaminen kokonaisuutena turvaavat perustuslain 19 §:n 1 momentin edellyttämän ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon kaikissa tilanteissa. **Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto ja Amnesty** nostavat lausunnoissaan esille, että vastaanottorahan pienentäminen on ristiriidassa perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa. Vastaanottorahan taso ei täytä perustuslain 19 §:n 1 momentin tai vastaanottodirektiivin vaatimuksia. **UNHCR** muistuttaa, että hakijoita ja erityisesti hakijoita, joilla on erityisiä tarpeita, on aina kohdeltava inhimillisesti ja arvokkaasti kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaisesti. Siksi vastaanottorahan on pienennettynäkin, turvattava hakijoille riittävä elintaso.

Oikeusministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Pakolaisneuvonta ja Amnesty katsovat, että esityksen suhdetta perustuslakiin ja sääätämisjärjestystä tulisi täydentää.

Vastaanottorahan määrä

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esityksessä kannatettavana sitä, että ehdotettu sääntely esitetään edelleen määräaikaisena, mikä mahdollistaa myös vaikutusten seuraamisen ja arvioinnin jatkamisen. Esityksessä tuodaan kuitenkin esiin jo nyt havaittuja vaikutuksia, jotka indikoivat sitä, ettei vastaanottoraha riitä kattamaan vastaanottojärjestelmässä olevien henkilöiden vähintään välttämätöntä toimeentuloa. **Työ- ja elinkeinoministeriö** pitää tärkeänä, että vastaanottorahan määrä ei laske alle kansallisen sosiaaliturvan vähimmäismäärän. **Työ- ja elinkeinoministeriö** toteaa, että esityksen perusteella vastaanottorahan pienempi määrä ei ole aina yksin riittänyt turvaamaan perustoimeentuloa. Myös esimerkiksi **Maahanmuuttovirasto, Uudenmaan ELY- keskus, Punainen risti ja Lastensuojelun keskusliitto** katsovat, että tuen taso ei ole riittävä. **UNHCR** suosittelee, että Suomi varmistaa vastaanottolain uudistamisen yhteydessä, että vastaanottorahan määrä on riittävä takaamaan asianmukaisen elintason, joka vastaa kansainvälistä suojelua hakevien ja tilapäistä suojelua saavien todellisia elinkustannuksia.

Vaikutusten arviointi

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, Maahanmuuttoviraston ja Ihmiskaupan auttamisjärjestelmän lausunnoissa nostetaan esille, että esityksessä on tuotu hyvin esille vastaanottorahan alentamisesta jo aiheutuneita vaikutuksia. **Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto,**

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Maahanmuuttovirasto, Ihmiskaupan auttamisjärjestelmä, Helsingin kaupunki ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteavat kuitenkin, että esiin tuotuja negatiivisia vaikutuksia ei ole huomioitu esityksen jatkovalmistelussa. **Amnesty** toteaa, että esityksessä ei esitetä keinoja lieventää todennettuja kielteisiä vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto toteaa, että esityksen vaikutukset ovat merkittäviä vastaanottokeskusten asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. **Pakolaisneuvonta** korostaa, että vastaanottorahan pienentäminen heikentää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. **Uudenmaan ELY- keskus** toteaa, että esitys on systemaattisesta ja rakenteellisesti eriarvoistava. **Oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Pakolaisneuvonta ja Amnesty** katsovat, että esitystä tulisi täydentää perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnilla.

Vaikutukset lapsiin

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, Pelastakaa lapset ry, Lastensuojelun keskusliitto ja Amnesty toteavat lausunnoissaan, että esitys on ristiriidassa YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamien suositusten kanssa. **Pohjois- Pohjanmaan ELY – keskus** huomauttaa lausunnossaan, että vastaanottorahan pienentäminen on vaikuttanut haitallisesti lasten hyvinvointiin. Ilman huoltajaa maahan tulleet lapset ovat eriarvoisessa asemassa muihin ikäryhmän lapsiin nähden. **ETU ry** korostaa, että vastaanottoraha ei riitä lasten perustarpeisiin ja vastustaa esitystä lapsen edun nimessä. **Pelastakaa lapset ry** nostaa esille, että vastaanottorahan pienentäminen heikentää lasten hyvinvointia ja lisää kiireellisen tuen tarvetta. **Lastensuojelun keskusliitto** korostaa, että toimeentulovaikeudet voivat aiheuttaa pitkäaikaisia haittavaikutuksia lasten kasvulle ja kehitykselle ja lisätä lastensuojelun tarvetta. **Oikeusministeriö** katsoo, että jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota lapsen edun ja oikeuksien toteutumiseen täysimääräisesti, mitä myös perustuslakivaliokunta edellytti väliaikaista muutosta käsitellessään (PeVL 25/2024 vp). Lausunnoissa edellytetään lisäksi tarkempien lapsivaikutusten arviointien sisällyttämistä esitykseen.

Vaikutukset ihmiskaupan uhreihin

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ja oikeusministeriö tuovat lausunnoissaan esille, että esityksessä ei ole huomioitu vastaanottorahan pienentämisen vaikutuksia ihmiskaupan vastaisen työn näkökulmasta. **Oikeusministeriö** esittää, että esityksen vaikutuksia tulisi arvioida suhteessa Ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta annetun Euroopan neuvoston yleissopimuksen velvoitteisiin. **Oikeusministeriön ja auttamisjärjestelmän** lausunnoissa tuodaan esille, että vastaanottorahan pienentäminen vaikuttaa ihmiskaupan uhrien toipumiseen. Taloudellinen epävakaus voi estää uhrien hakeutumisen auttamisjärjestelmään. Vastaanottorahaa koskevilla ratkaisilla voi olla käytännössä vaikutusta myös ihmiskaupan ilmituloon sekä hyväksikäytöstä irtautumiseen ja lopulta myös rikosvastuun toteutumiseen. Myös esimerkiksi **Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto ja Pohjois-Pohjanmaan ELY- keskus** nostavat esille, että esitys voi lisätä riskiä joutua hyväksikäytön ja ihmiskaupan uhriksi.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lausunnoissa (13 kpl) nostetaan esille, että vastaanottokeskusten työmäärä on kasvanut vastaanottorahan pienentämisen seurauksena. **Amnestyn** mukaan esityksen perusteella vaikuttaa siltä, että työmäärän kasvua ei ole huomioitu vastaanottokeskusten resursoinnista, millä voi olla kielteisiä vaikutuksia.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että esityksen mukaan kuntaan ohjaaminen on vastaanottokeskuksissa vähentynyt, koska sosiaalipalveluiden aika menee täydentävää vastaanottorahaa koskevien päätösten tekemiseen. **Helsingin kaupunki** tuo esille, että vastaanottorahan pienentäminen kohdistuu ennen kaikkea tilapäistä suojelua saaviin, joilla on korostunut tarve saada tieto kuntaan siirtymisestä. Jos vastaanottokeskukset eivät pysty vastaamaan asiakkaidensa palvelutarpeeseen, jää ongelmien ratkominen kunnan ja hyvinvointialueen vastuulle. **Sosiaali- ja terveysministeriö** esittää lausunnossaan huolen siitä, että vastaanottokeskusten sosiaalipalveluiden kuormitus heikentää palveluiden laatua ja saattaa lisätä lastensuojelun tarvetta sekä aiheuttaa palvelupainetta hyvinvointialueilla. Ongelmien kasautuminen vastaanottovaiheessa vaikuttaa sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeeseen kuntaan siirryttäessä. Myös **Pohjois- Pohjanmaan ELY -keskus** korostaa lausunnossaan, että vastaanottokeskusten sosiaalityön väheneminen voi vaikuttaa hyvinvointialueiden palvelutarpeiden kasvamiseen hakijoiden siirtyessä kuntiin.

Taloudelliset vaikutukset

Lausunnoissa tuodaan esille, että esityksellä saatavat säästöt ovat epävarmoja ja esityksen taloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida tarkemmin. **Punainen risti** toteaa lausunnossaan, että esityksen vaikutuksia on kuvattu, mutta niitä ei ole huomioitu taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa. Taloudellisissa vaikutuksissa tulisi **Maahanmuuttoviraston** lausunnon mukaan huomioida kattavammin täydentävän vastaanottorahan kustannusten nousu ja arvioida toteutuneiden vaikutusten suhdetta tavoiteltuihin säästöihin.

Pohjois- Pohjanmaan ELY -keskus huomauttaa, että esityksen taloudellisissa vaikutuksissa ei huomioida esityksen vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeen kasvuun. Sosiaali- ja terveyspalvelujen resurssit ovat rajalliset ja toiminnan järjestäminen on kallista. **Lasten suojelun keskusliitto** korostaa, että mahdolliset saavutetut säästöt valuvat hukkaan, jos vastaanottokeskuksen asiakkaiden hyvinvointia heikentävät tekijät kumuloituvat.

Esityksen yhteys toimeentulotukeen

Sosiaali- ja terveysministeriö nostaa lausunnossaan esille, että vastaanottorahan sitominen kiireellisenä myönnettävään toimeentulotukeen on ongelmallinen ratkaisu. Vastaanottoraha tulisi sitoa toimeentulotuen perusosaan. **Maahanmuuttovirasto, Lastensuojelun keskusliitto ja Punainen risti** toteavat, että vastaanottorahaa koskevia muutoksia tulisi tarkastella rinnakkain valmisteilla olevan toimeentulotuki uudistuksen kanssa. **Uudenmaan ELY-keskus** näkee vastaanottorahan irrottamisen toimeentulotuen viitekehyksestä ongelmallisena yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Kansaneläkelaitos pitää tärkeänä, että asiakkaat ohjautuvat oikeaan viranomaiseen. Toimeentulotuki on viimesijainen tukimuoto, eikä sen piiriin tulisi siirtyä vastaanottorahan alentamisen vuoksi. **Kansaneläkelaitos** toteaa, että vastaanottorahan alentaminen ei ole lisännyt toimeentulotuen hakemista Kansaneläkelaitokselta. Vastaanottopalveluiden piirissä olevien toimeentulohakemusten määrät ovat Kansaneläkelaitokselta olleet laskemassa päin.

Muut huomiot

Oikeusministeriö huomauttaa esityksen säädösteknisestä puutteesta koskien voimaantulosäännöksen muuttamista. Ministeriö katsoo, että esitystä on jatkovalmistelussa korjattava siten, että voimassaoloa jatketaan ainoastaan muuttamalla voimassaolon päättymisajankohtaa ja säilyttämällä alkuperäinen voimaantuloajankohta 1.8.2024 ennallaan.